

animalis est reprimere potest timor, quatenus causat non solum contractionem carnis, sed etiam spiritus. Ad quod etiam adjuvatur ex illa universa ratione fugiendi omne peccatum, quia offensa Dei est. Et ideo timor non solum habet pro effectu paupertatem spiritus quæ est prima beatitudo posita a Christo: *Beati pauperes spiritu*, sed etiam beatitudinem luctus: *Beati qui lugent*, ut docet S. Thomas 2-2, quæst. XIX, art. XII ad secundum, quia spiritum contrahit, et evacuat a propria præsumptione, faciendo recognoscere propriam parvitatem, et paupertatem, et carnalia reprimit, et configit, quod est lugere, seu non delectari, aut dilatari, sed flere, et contrahi in se.

LIV. Quod si inquiras, per quem actum operatur timor in omni materia temperantiæ, an solum per actum fugæ, quia fugit malum culpæ; an etiam aliquo motu prosecutionis, quia humiliat cor et subjicit Deo, reprimens magnificationem, et tollens rationem ardui, quam directe respicit timor, delectatio autem rationem ardui non habet, ut docet S. Thomas loco nuper citato ex secunda secundæ, et ideo non eget fuga timoris.

LV. Respondetur quod pater Suarez lib. II de gratia, cap. XXI, numero XXII censet hunc timorem esse actum humilitatis et sub humilitate totam temperantiam intelligi debere, sicut de pietate respectu justitiæ dictum est, pro qua sententia citat Richardum, et Scotum dicitque esse consentaneum Augustino lib. I de sermone Domini in monte dicenti: « Timor Dei congruit humilibus, » et sermone XVII de sanctis, cap. I: « Quis est humilis, nisi timens Deum? » Et D. Gregorius II moralium, cap. XXVI, alias XXXVI, timorem superbiæ opponit, quod humilitatis proprium est. Cum autem hu-

militas formaliter non sit actus fugæ, sed prosecutionis quo nimie præsumptionis spiritum moderatur, sequitur quod timor motu prosecutionis reprimat delectationes.

LVI. Dicendum nihilominus est timorem divinum differre ab humilitate, nec formaliter, et in specie esse actum humilitatis, sed longe diversum, operari vero effectus temperantiæ; tum generaliter per illam fugam, qua vitat Deum offendere in quacumque culpa; tum specialiter per effectum, quem causat in passionibus delectabilibus, et frænatione indigentibus, scilicet contrahere, et configere dilatationem, et vitium quod important. Et quidem quod distinguatur ab humilitate virtute, Suarez negare non potest, etiam consequenter ad sua principia secundum quæ admittit dona esse distinctos habitus specificè a virtutibus; ergo donum timoris differre debet e virtute, quæ est humilitas; ergo et actus doni timoris differre debet ab actu virtutis humilitatis. Patet consequentia, quia de actibus debemus loqui proportionaliter ad habitus, si quidem habitus producant actus sibi similes in specie; ergo si habitus doni timoris et virtutis humilitatis specie distinguuntur, etiam et actus, et non potest actus doni timoris esse actus humilitatis. Hæc ad Suarez.

LVII. Contra Scotum autem, et alios, qui non distinguunt dona a virtutibus probatur actum timoris non posse esse actum virtutis humilitatis adæquate, et præcise, quia timor (ut optime S. Thomas docet 2-2 quæst. XIX, art. I), respicit duplex objectum, scilicet, et ipsum malum quod refugit, ac timet, et illam personam seu principium a quo tale malum provenire potest, vel permitti, et talem personam reveretur. Unde timor sub formalitate timoris non amat neque malum

quod timet, neque personam a qua timet; timor enim non est amor nec de bono, licet reveretur personam in se bonam, ut tamen inflictivam mali, aut potentem illud infligere, præsuppositive tamen, aut comitanter etiam amorem talis personæ admittere potest. At vero humilitas, nec refugit malum, nec respicit personam superiorem ut potentem infligere malum, et sic proprie ejus actus nec est fuga malorum imminentium, nec reverentia, aut trepidatio de potestate superiori, sed ordinata subjectio sui ad superiorem ex consideratione priorum defectuum, et superioris excellentia, quod utique formaliter non fit per respectum aliquem, et considerationem mali quod infligi possit a superiori, sed omni consideratione mali sublata, etiam humilitas salvari potest solum per hoc quod aliquis recognoscat quis sit in se, et quis sit alter cui se subjicit. In cuius signum constat, quod humiliari possumus etiam paribus, aut subditis, et his a quibus nihil timemus, sicut Christus humiliabat se etiam propriis discipulis lavando eorum pedes, a quibus nihil timebat. Et I Petri dicitur: *Subjecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum*, nec tamen omnem humanam creaturam timemus. Formaliter ergo actus timoris non est actus humilitatis, quamvis humilitas a timore possit derivari, et regulari tamquam effectus ejus, quia ex eo, quod aliquis reveretur Deum, et ei subjicitur ut potenti infligere malum, nascitur quod non quærat magnificari in se, nec in alio præter Deum, et sic abiciat a se omnem propriam magnificationem, quæ est superbia, etiam sine respectu ad inflictionem mali, et hæc est humilitas. Et propter hoc Augustinus in libro de sermone Domini in monte, cap. IX, humilitatem, quam intelligit per paupertatem

spiritus, attribuit dono timoris quo homo Deum reveretur, ut inquit S. Thomas 2-2, quæst. CLXI, art. II ad tertium, sed tamquam effectum consecutum, non ut actum proprium. Paupertas enim spiritus est beatitudo correspondens dono timoris, tamquam effectus illius, quia ut dicit S. Thomas 2-2, quæst. XIX, art. XII: « Cum ad timorem filialem pertineat Deo reverentiam exhibere, et ei subditum esse, id quod ex huiusmodi subjectione consequitur, pertinet ad donum timoris. Ex hoc autem quod aliquis Deo se subjicit, desinit quærere in se ipso magnificari: » et infra: « Et ideo ex hoc quod aliquis perfecte timet Deum consequens est, quod non quærat magnificari in se ipso per superbiam. » Igitur humilitas, seu paupertas spiritus, et objectio superbiæ est aliquid consequens ad actum reverendi Deum, et sic est effectus ejus consecutus, et regulatus ab eo, non actus formalis illius. Utraque ergo, scilicet humilitas, et timor subjicient hominem Deo, sed diversa formalitate, timor respiciendo in Deo potestatem inflictivam mali, et sic reverentur ipsum; humilitas abstrahendo a ratione inflictiva mali, et solum subordinando parvitatem suam Deo, et hominibus etiam quos non timet, nec malum ab ipsis habet.

LVIII. Quapropter dicendum est, quod timor non habet nisi unum actum formaliter, et specificè, sed ex illo plures effectus derivantur, qui etiam attribuuntur timori, sed ut consecuti, et imperati, vel regulati ab ipso, inter quos aliqui pertinent ad temperantiam, et materias ejus, quarum una etiam est humilitas, et ideo quia istos effectus timor inducit, eminenter et virtualiter est temperantia, et humilitas, aliæque virtutes ei adjunctæ, eisque correspondet. Actus proprius, et elicited a

dono timoris est illa reverentia ad Deum ut principium potens infligere malum, et fuga illius mali, quod potest infligere, si sit imminens, licet in Christo, et in beatis non sit necesse ponere actum doni timoris pro hac secunda parte, quia respectu eorum nullum malum est imminens, sed solum est quoad primam partem reverendo Deum ut habentem potestatem inflictivam mali, quod est respicere bonum (scilicet Deum) cum potestate ad malum. Unde dicit Augustinus XIV de Trinitate, c. IX: « Timor ille castus permanens in sæculum sæculi, » si erit in futuro sæculo non erit timor exiens a malo, quod accidere potest, sed tenens in bono quod amitti non potest. Iste actus sic universaliter fugiens omne malum separativum a Deo, eique se subjiciens, ut summæ, et infinitæ eminentiæ, habet ex hoc evacuare omnem magnificationem spiritus, et omnem superbiam, quod est beatitudo illa prima paupertatis spiritus; et secundo habet omnem delectationem corporis exuberantem compescere, et pro illa tristitiam, seu luctum inducere, quod pertinet ad tertiam beatitudinem, quia dicitur: *Beati qui lugent.*

LIX. Utamque enim beatitudinem correspondere dono timoris, primam directe, aliam ex consequenti, docet S. Thomas 2-2, quæst. XIX, art. XII ad secundum. Et hoc recte, nam anima debite in se concipiens illam magnitudinem cui universa subjiciuntur summa, et omnimoda servitute, et dependentia, in motu, in vita, in esse: *Quia in ipso vivimus, et movemur, et sumus,* Actorum XVII, et simul cogitans quam voluntarie, et libere omnia ista nobis a Deo donentur, quibus pro sua mera voluntate potest nos privare vel non privare, concedere vel auferre, concutitur timore magno, et a facie vultus ejus expaves-

cit, et omnia magnifica sua quæ quasi montes sublimantur in propria æstimatione deponit, et evacuat, sicut propheta dicit Psal. XCVI: *Illuxerunt fulgura ejus* (id est, splendor seu fulgor potentiæ vindicantis) *orbi terræ, vidit et commota est terra; montes sicut cera fluxerunt a facie Domini, a facie Domini omnis terra.* Quia videlicet quidquid altum, et sublime est in terrenis (hoc est enim omnis terra) a facie divinæ potentiæ diffluit, et dissolvitur præ timore, sicut cera a facie ignis, quia solus Dominus elevatur cum timetur, et omne quod sublime est in hominibus evanescit, et depauperatur, juxta quod alia Scriptura dicit Isai. II: *Et incurvabitur sublimitas hominum, et humiliabitur altitudo virorum et elevabitur Dominus solus in illa die, et idola penitus conterentur, et introibunt in speluncas petrarum, et in voragines terræ a facie formidinis Domini, et a gloria majestatis ejus, cum surrexerit percutere terram.* Quibus verbis significatur desolatio interior, quam causat timor Domini, quasi carbo desolatorius conterens omnem sublimitatem spiritus, ita ut anima eligat potius ingredi in speluncas, et voragines terræ, potius quam in faciem, et vultum potentis illius aspicere, et gloriam iratæ majestatis contemplari. Hoc pertinet ad paupertatem interioriorem spiritus, quia vere depauperatur in se, qui omnem sublimitatem, et altitudinem deponit, et evacuat, et sic quasi denudatus ingreditur in speluncas, et voragines terræ a facie formidinis Domini, hoc est in vilitates, et vacuitates suæ terrenæ substantiæ.

LX. Hinc nascitur alius secundus effectus, qui pertinet ad tristitiam de rebus temporalibus, et cessationem delectationum carnalium, et est beatitudo luctus, quia beati sunt qui lugent. Nam qui est in timore

Dei, et tali timore qui omnem spiritus altitudinem destruit, et evacuat, quomodo in delectationibus dilatari potest. Sed potius quasi mortuus a corde, sepultum se reputat, et in fossam humum projectum a timore divino, sicut ipse propheta dicit citato loco Isai. II: *Ingredere in petram, abscondere in fossa humo a facie timoris Domini, et a gloria majestatis ejus.* Et sic confixa caro a sagitta timoris omnem virorem, et quasi lascivientem, et ebullientem libidinem detumescere, et marcessere facit, quasi infirmata, et conturbata ab illo priori effectu paupertatis spiritus, juxta quod dicit psalmista Psalm. XXX: *Infirmata est in paupertate virtus mea, et ossa mea conturbata sunt,* id est, conturbatio ossium in delectatione carnis ex paupertate virtutis, et spiritus derivatur. Et iterum alia Scriptura dicit: *Quoniam sagittæ tuæ infixæ sunt mihi, et confirmasti super me manum tuam: non est sanitas in carne mea a facie iræ tuæ, non est pax ossibus meis a facie peccatorum meorum.* Sic timor carnem macerat, lasciviam reprimat, infirmatam reddit, et non sanam, ne in libidinem erumpat, sed quasi clavis configatur a timore Domini, et a paupertate spiritus; et sic vere juxta verbum prophetæ: *Exsiccatum est fœnum, et cecidit flos* (carnis) *quia spiritus Domini sufflavit in eo,* Isai. XI.

LXI. Ex quibus explicatur, quomodo ratione horum effectuum, qui consequuntur ad actum timoris, primo facit id quod humilitatis est eminentiori modo per paupertatem spiritus tollentem omnem superbiam. Et hoc modo loquuntur auctoritates supra allatæ in favorem Suarez, quæ humilitatem tribuunt timori, scilicet consecutive, quasi effectum ab eo derivatum, non quasi actum formaliter elicatum. Secundo, facit id quod castitatis est, et tempe-

rantia, et reliquarum virtutum ad temperantiam pertinentium, quatenus delectationes configit, et avertit per contractionem animi, et pavorem divinæ justitiæ, et potentiæ, et inducit luctum, seu tristitiam pro istis temporalibus miseriis. Nec fugit delectationem tamquam quid arduum in se, sed facit avulsionem, et separationem a delectationibus, quæ est ardua nobis, et valde difficilis, ut patet in tentationibus superandis.

ARTICULUS VII.

Utrum bene constituatur numerus septem donorum?

I. Non dubitari potest de numero donorum, quod septem sint, nisi forte ab aliquibus, qui dona ista non distinguunt a virtutibus, eaque virtutibus adæquant: posset enim aliquis dicere dona esse aliquas virtutes, sed non omnes; si autem adæquantur inter se, oportet ea ad numerum virtutum adaptare. Nec urgentur multum loco Isaiæ numerantis cap. XI septem spiritus, seu dona Spiritus sancti, quia dicunt non esse numerum præcisum, et adæquatum, cum post numeratos septem spiritus, etiam addit fidem, et justitiam, cum inquit paulo post: *Et erit justitia cingulum lumborum ejus, et fides cinctorium renium ejus.* Ergo adjungit alia duo dona istis septem prioribus, et sic plusquam septem erunt. A qua sententia non multum abhorret Lorca hic disputat. XXV, membro IV, quatenus censet probabiliter posse defendi. Sed nihilominus fatetur oppositam sententiam esse communem, nec ab ea recedendum esse, propter auctoritatem patrum, et theologorum, apud quos communiter est receptum esse septem dona Spiritus sancti.